

Este cazul să semnalăm și faptul că nu lipsesc din volum unele aspecte din istoria Croației și Slavoniei în prima jumătate a secolului al XIX-lea, prezentate de I. I. Leščilovskaia sub forma unei recenzii dezvoltate asupra volumului *Списори către Лјудевит Гај. „Града за повјест књижевности хрватске“*, publicat la Zagreb, în 1956 de către J. Horvat și J. Ravlić.

În ceea ce privește istoria Serbiei, găsim în volum abordate probleme privind secolul al XIV-lea și al XIX-lea. E. P. Naumov discută articolul *Вопросу о подлинности некоторых сербских грамот XIV в.* (Problema autenticității unor hrisoave sârbești din sec. al XIV-lea, p. 114—123) Cu competență-i caracteristică și cunoscută în problemele de acest gen, E.P. Naumov discută argumentele invocate de autorul iugoslav B. Ferjančić pentru stabilirea autenticității și datei celui de al II-lea hrisov dat din partea țarului Dușan mănăstirii Treskavac (pe la 1337). Autorul exprimă o serie de sugestii judicioase atât în sprijinul tezelor lui Ferjančić, cit și pentru a atrage atenția asupra inconsistenței unora dintre argumentele invocate. Se precizează că hrisovul al II-lea pentru mănăstirea Treskavac, (în care este vorba și de un „episcop al vlahilor“) a fost emis la sfârșitul anului 1343 sau la începutul anului 1344.

Tot E.P. Naumov, împreună cu S.A. Vinogradov și cu G.P. Čekanova, publică 21 de piese din corespondența lui Vuk Karadžić cu învățații ruși în articolul *Из переписки Вука Караджича с русскими учёными*, (p. 180—207). Scrisorile, dateate între noiembrie 1821 și martie 1855, sînt adresate lui Keppen, Liprandi, Pogodin, Turgheniev, Bodianski etc. Ele arată că legăturile lui Vuk Karadžić cu rușii au fost mult mai dezvoltate decît ce s-a putut ști pe baza materialelor publicate pînă în prezent. Corespondența conține date suplimentare despre relațiile cu diferite personalități despre care se știu unele lucruri din materialele de corespondență publicate altă dată. De mai multe ori, în corespondență, e menționată Țara Românească. Astfel, la un moment dat Vuk îl înștiințează pe Keppen că i-ar putea trimite o scrisoare „prin Țara Românească direct în Serbia“ (p. 191). Altă dată Vuk îi spune aceluiași Keppen: „Dacă ați veni în Țara Românească ați putea să-mi expediati o scrisoare prin Gherman“ (p. 193). Din Viena, Vuk este la curent cu măsurile întreprinse pentru aducerea unei tipografii din Rusia în Serbia (1829). Este interesant că printre candidații la posturile de episcopi în Karlovci (oct. 1851), Vuk enumeră lui Pogodin și pe un anume Popescu (p. 202).

Scrisoarea către Liprandi (1851) este în felul ei revelatoare. Vuk se adresează acestuia cerîndu-i informații mai precise despre dregătorul turc (din 1829) Kuciuk-Ahmet, în legătură cu darea „diș-parasi“ cerută unui creștin numai pentru faptul că turcul a binevoit să stea în gazdă tocmai la el și „și-a chinut dinții“ cu plinea lui. Vuk avea nevoie de aceste precizări pentru a putea lămurii sensul cuvîntului „žvakalica“ din dicționarul limbii sîrbe, pregătît pentru tipar. Or, astăzi noi cunoaștem foarte bine datele despre Kuciuk-Ahmet și despre „diș-parasi“ despre care Liprandi i-a vorbit lui Vuk la Viena. (Acestea au fost publicate la noi în *Documente privind istoria României. Răscăla din 1821. Izvoare narrative*, vol. V, București, 1962, p. 472). Din aceasta putem deduce că Liprandi i-a vorbit lui Vuk și despre Milko Petrović, întrucît despre acesta se vorbește în materialele lui Liprandi (Ibidem, p. 469).

Alte documente originale de ale lui Vuk Karadžić, cunoscute pînă acum în parte numai pe bază de copii, sînt scoase la iveală de V.G. Karasev. (*Вук Караджич и Россия*, p. 208—228). În ele este vorba de întreținerea fiului lui Vuk, Sava, ca bursier la școala de cadeți și de oferta lui Vuk de a furniza Ministerului de externe al Rusiei date despre situația din Serbia.

În sfîrșit, sînt de un adevărat folos și materialele referitoare la istoria Macedoniei.

Cercetătoarea I.G. Senkevici, specialistă în problemele de istorie a Albaniei și Macedoniei de vest, publică studiul *Из истории освободительной борьбы в западной Македонии и Косове в 1878—1881 гг.*, (Din istoria luptei de eliberare în vestul Macedoniei și la Cimpia Mierlei în anii 1787—1881, p. 182—108) Valorificînd aici bogate informații din arhivele sovietice, luate îndeosebi din fondurile consulilor ruși de la Salonic, Monastir și Prizren, autoarea dă un studiu bine documentat, valoros, asupra luptei și agitațiilor cu caracter național și social în regiunile menționate, în anii următori războiului ruso-turc din 1877—1878 și după pacea de la San Stefano. Sînt numeroase date concrete despre acțiunile diferitelor cete de combatanți macedoneni și bulgari, care pricinuiau serioase îngrijorări autorităților otomane. Cea mai mare parte a studiului este o expunere privind istoria mișcării albaneze, cu o serie de precizări de detalii în probleme deja cunoscute privind evoluția Ligii albaneze de la Prizren. Este scoasă în relief politica autorităților otomane față de aceste mișcări cu care, pe de altă parte, se solidarizează și reprezentanții mișcării de eliberare din regiunile slave învecinate.

Textul unui număr de 17 documente folosite la alcătuirea studiului de mai sus sînt redată de aceeași autoare într-o comunicare din volumul de față, intitulată: *Новые документы об*